Республика Татарстан
СОВЕТ ЧУКМАРЛИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
САРМАНОВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

Татарстан Республикасы
САРМАН
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЧУКМАРЛЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ

РЕШЕНИЕ **КАРАР**
2018 ел, 20 июнь **№ 9**

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районының
«Чукмарлы авыл җирлеге»
муниципаль берәмлек территорияләрен
төзекләндерү буенча нормаларны һәм кагыйдәләрне раслау турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «Федераль законга һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2017 елның 29 декабрендәге 463 – ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45 - ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, ТРоссия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хуҗалыгы министрлыгының 2017 елның 13 апрелендәге «Җирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик тәкъдимнәрне раслау турында» 711/пр номерлы боерыклары, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Чукмарлы авыл җирлеге уставы, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Чукмарлы авыл җирлеге Советы карары белән «Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Чукмарлы авыл җирлеге муниципаль берәмлегендә гомуми тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау турында» 2007 елның 07 июлендәге 11 номерлы Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Чукмарлы авыл җирлеге Советы карары нигезендә, авыл җирлегендә яшәүчеләрнең гомуми тыңлаулар уздыру юлы белән фикер алышуда катнашуга хокукларын үтәү, фикер алышуда катнашу максатларында, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Чукмарлы авыл җирлеге Советы КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Чукмарлы авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү нормативларын һәм кагыйдәләрен расларга (1 нче кушымта).

2. Әлеге карарны «Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталы» (PRAVO TARSTAN.RU) һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Сарман авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үз өстемдә калдырам.

Чукмарлы авыл җирлеге
Советы рәисе И.Х.Хадиуллин

Чукмарлы авыл җирлеге
Советының 2018 елның 20
июнендәге 9 номерлы карарына
кушымта

Сарман муниципаль районының «Чукмарлы авыл җирлеге»
муниципаль берәмлек территорияләрен төзекләндерү буенча нормалар һәм кагыйдәләр

1. Гомуми нигезләмәләр

«1.1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Шарлиаремино авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - Кагыйдә) «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын үтәү йөзеннән, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Чукмарлы авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге уставы һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы объектларын төзекләндерү объектларын карап тотуга һәм төзекләндерү тәртибендә бердәй таләпләр билгеләү, тулаем Татарстан Республикасы Чукмарлы авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү дәрәҗәсен яхшырту максатларында башка муниципаль норматив хокукый актлар (алга таба - җирлек)

1.2. Әлеге Кагыйдәләрдә куркынычсыз, уңайлы һәм җәлеп итүчән шәһәр мохитен формалаштыру максатларында төп принциплар, алымнар, сыйфатлы характеристикалар һәм күрсәткечләр бәян ителгән. Әлеге Кагыйдәләр максатлары өчен җирлектә яшәү тирәлеген характерлаучы һәм мондый территориядә яшәү уңайлылыгын билгеләүче табигать, архитектура-планлаштыру, экология, социаль-мәдәни һәм башка факторлар җыелмасы керә.

1.3. Әлеге Кагыйдәләр җирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә һәм, оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, барлык физик һәм юридик затларны башкару өчен мәҗбүри.

1.4. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре тиешле муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан раслана.

2. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре түбәндәге мәсьәләләрне җайга сала ала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләрне тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

2) фасадларның тышкы төре һәм биналарның, корылмаларның киртәләү конструкцияләре;

3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, тоту һәм торгызу, шул исәптән җир эшләрен башкарганнан соң;

4) биналарны, төзелешләрне, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яктыртуны оештыру;

5) торак пунктлар чикләрендә урнашкан газларны, чәчәклекләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләрне төзү, тоту, торгызу һәм саклау тәртибен кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яшелләндерүне оештыру;

6) муниципаль берәмлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары, вывескалар белән күрсәткечләр урнаштыру;

7) балалар һәм спорт мәйданчыкларын, хайваннарны, парковкаларны (парковка урыннарын), кече архитектура формасы урнаштыру һәм тоту;

8) җәяүлеләр өчен коммуникацияләр, шул исәптән тротуарлар, аллеялар, юллар, сукмаклар оештыру;

9) күрсәтелгән территориядә инвалидларның һәм халыкның башка аз мобильле төркемнәренең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итү максатларында муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү;

10) муниципаль берәмлек территориясен, шул исәптән кышкы чорда, җыештыру;
11) яңгыр сулары агып төшүне оештыру;

12) җир эшләрен уздыру тәртибе;
13) якындагы территорияләр эчтәлегендә биналар, төзелешләр, корылмалар, җир кишәрлекләре (мондый йортлар чикләрендә төзелмәгән яисә төзелмәгән күпфатирлы йортлардагы урыннарның милекчеләреннән һәм (яисә) башка законлы хуҗаларыннан тыш) катнашу, шул исәптән финанс, милекчеләре һәм (яисә) башка законлы хуҗалары;
Искәрмә: 2018 елның 28 июнендә үз көченә керә
14) Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртип нигезендә янәшәдәге территорияләрнең чикләрен билгеләү;
Искәрмә: 2018 елның 28 июнендә үз көченә керә
15) муниципаль берәмлек территориясен бәйрәм белән бизәү;
16) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыруда гражданнарның һәм оешмаларның катнашу тәртибе;
17) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләренең үтәлешен тикшереп торуны гамәлгә ашыру.

2. Төп төшенчәләр

Әлеге кагыйдәләрдә түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

территорияне төзекләндерү - муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрендә билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру эшчәнлеге, ул гражданнарның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм арттыруга, муниципаль берәмлек территориясенең санитар һәм эстетик торышын яхшыртуга, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, җир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, корылмаларны, территорияләрне карап тотуга юнәлдерелгән;

йорт биләмәсе - үзенә якын җир кишәрлеге булган индивидуаль торак йорт;

ташланган транспорт чарасы - милекче тарафыннан алты айга һәм аннан да күбрәк вакыт аралыгында калдырылган транспорт чарасы, аңа башка затларның ирекле керү мөмкинлеген дә кире какмый (кузов, кузовның башка элементлары, чүпләнмәгән ишекләр, ишекләр ябылу мөмкинлеге булмау, шулай ук машина йөртү урыннарында (һавасы чыккан тәгәрмәчләр булу, тәгәрмәчләр яисә башка конструктив детальләр булмау) һәм шул ук вакытта транспорт чараларын саклау өчен билгеләнгән гомуми файдалану урыннарында (транспорт чаралары урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) торучы яисә транспорт чаралары (транспорт чаралары урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) транспорт чаралары саклану өчен билгеләнгән урыннар (транспорт чаралары) яки алты ай (парковкалар, машина йөртү урыннарында, машина йөртү урыннарында махсус җыештыручы урыннар, транспорт корылмалары һәм башка урыннар, транспорт корылмалары, транспорт корылмаларын җыештырудан тыш) файдалану мөмкинлеген билгеләүче билгеләре булган транспорт чарасы. Ташландык транспорт чарасы автомобиль юлларына киртәләрне бетерү, җәяүлеләрне үтү, территорияне җыештыру, ашыгыч хезмәтләр, башка махсус транспорт машиналарын, чүп җыю машиналарын подъездларга, чүп контейнерларына күчерү, шулай ук потенциаль террорчылык янавын билгеләнгән тәртиптә эвакуацияләргә тиеш;

каты көнкүреш калдыкларын чыгару - контейнерлардан (КГМ белән бункер-туплаучыларны йөкләү) махсус транспортка чыгару, контейнер мәйданчыкларын чистарту һәм аларга илтә торган чүп-чардан аларны лицензияләнгән утильләштерү объектына (чүп төяү станцияләре, күмү полигоннары һ.б.) чүп җыю урыннарыннан күчерү;

җир утыртмалары - билгеле бер территориядә урнашкан агач, куак һәм үләнчел үсемлекләр бергәлеге; җир эшләре - район территориясен төзекләндерелгән яисә грунт капламын бозып, яисә юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән катламын төзүгә бәйле эшләр;

контейнер - капкачлы 0,7-1,5 куб.м күләмендәге каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен стандарт сыешлык;

кече архитектура формалары - район дизайны объектлары (урналар, эскәмияләр, декоратив киртәләр, яктырткычлар, декоратив стеналар, фонтаннар, беседкалар, чәчәкләр өчен вазалар, монументаль-декоратив композицияләр, декоратив скульптуралар, балалар өчен спорт мәйданчыклары, ял итү мәйданчыклары һәм башкалар);

вак ишегалды корылмалары - җир кишәрлегендә төзелә торган вакытлы корылмалар (баз, сарайлар һ.б.);

чүп-чар җыелмасы - контейнер мәйданчыгында яисә теләсә кайсы башка территориядә 1 куб метрдан артмаган күләмдә каты көнкүреш калдыклары һәм КДМ туплануы;

чүп-чарны санкцияләнмәгән чүп-чар чүплеге - үз белдеге (рөхсәтсез) агызу (урнаштыру) яисә каты көнкүреш калдыкларын, ГКМ, җитештерү, куллану һәм төзелеш калдыкларын, юридик яисә физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән башка чүп-чарны берләштерү, 50 кв.м дан артык мәйданда һәм 30 куб метрдан артык күләмдәге мәйданда;

җитештерү һәм куллану калдыклары (алга таба - калдыклар) - җитештерү һәм куллану процессында барлыкка килгән чимал, материаллар, ярымфабрикат, башка әйберләр яисә продуктлар калдыклары, шулай ук үзләренең куллану үзлекләрен югалткан товарлар (продукция);

төзелеш объекты паспорты - объектның исемен, төзүченең (заказчының), эшләрне башкаручы (подрядчы, генподрядчы) исемен, эшләрне башкаручы (подрядчы, генподрядчы) фамилиясен, вазыйфаларын һәм номерларын күрсәтеп, эшләр башкаручының объекты, эшләр башлану һәм тәмамлану срокларын, схемаларын күрсәтеп, мәгълүмати щит;

муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре - муниципаль хокукый акт, ул Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә, шулай ук Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү һәм төзекләндерү элементларына карата таләпләр, муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү чаралары исемлеге, аларны үткәрү тәртибе һәм ешлыгы билгели;

якындагы территория - гомуми файдаланудагы территория, ул Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртип нигезендә мондый җир кишәрлеге төзелгән һәм чикләре муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән очракта бинага, төзелешкә, корылмага, җир кишәрлегенә тоташа;

җир асты инженерлык коммуникацияләре - торбаүткәргечләр һәм төрле билгеләнештәге кабельләр (суүткәргеч, канализация, җылылык, элемтә һ.б.);

йорт алды территориясе - күпфатирлы торак бинага якын җир кишәрлеге, ул яшелләндерү элементларын, керү юлларына җәяүле юлларны, йортка керү юлларын, әлеге йортта яшәүчеләр өчен мәйданчыкларны (балалар, спорт, ял итү өчен, контейнерлар өчен, этләрне йөртү өчен) һәм йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектларны үз эченә алган.

каты көнкүреш калдыклары полигоннары - халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген гарантияли торган каты көнкүреш калдыкларын изоляцияләү һәм зарарсызландыру өчен билгеләнгән махсус корылмалар;

каты көнкүреш калдыкларын җыю - чүп-чарны комплекслы җыюга, контейнерлар тутыруга һәм контейнер мәйданчыкларын чистартуга бәйле чаралар комплексы;

территорияләрне тоту - җир кишәрлегендә урнашкан биналарның, төзелмәләрнең һәм корылмаларның фасадларын, кече архитектура формаларын, коймаларны һәм коймаларны үз вакытында ремонтлауга һәм аларның фасадларын карап тотуга, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, җир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын тотуга бәйле чаралар комплексы;

гомуми файдаланудагы юлларны карап тоту - юллар, юл корылмалары, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын тәэмин итә торган эшләр комплексы;

законнар, гаражлар, ремонтлау остаханәләре һәм техниканы саклау (хезмәт күрсәтү) өчен билгеләнгән башка биналар, парковкалар нигезендә оештырылган транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус бүлеп бирелгән урыннар;

«Юл хәрәкәте кагыйдәләре турында» 1993 елның 23 октябрендәге 1090 номерлы Россия Федерациясе Министрлар Советы - Хөкүмәте карары белән расланган Россия Федерациясенең Юл хәрәкәте кагыйдәләре нигезендә билгеләнгән парковка урыннары;
каты көнкүреш калдыклары (ТБО) - халыкның тереклек эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә торган вак көнкүреш калдыклары;
төзекләндерү элементлары - территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, яшелләндерү элементлары, җиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның, корылмаларның фасадлары, кече архитектура формалары, капиталь булмаган стационар корылмалар һәм корылмалар, мәгълүмати щитлар һәм күрсәткечләр."

3. Авыл җирлегенең торак пунктлары территорияләрен җыештыру һәм карап тотуның гомуми кагыйдәләре

3.1. Чистарту объектлары булып йорт биләмәләре, урам юллары, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар территорияләре, гомуми файдалану урыннары, ял итү урыннары тора.
3.2. Биналар йорт билгеләре белән җиһазланган булырга тиеш.
3.3. Конкрет бинада йорт билгеләре составы һәм аларны урнаштыру шартлары биналарның, корылмаларның урынын урам-юл челтәренә карата функциональ билгеләнеше һәм урыны белән билгеләргә тәкъдим ителә.
3.4. Биналар, корылмалар адреслау (аншлаглар) билгеләре һәм номерлы билгеләре белән унификацияләнгән (форма, үлчәм, төсләр чишелеше, шрифт язуы), тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылган, ә торак йортлар - подъезд һәм фатир номерлары күрсәткечләре белән җиһазланган булырга тиеш.
3.5. Дәүләт органнары, оешмалар, предприятиеләр һәм учреждениеләр исемнәре күрсәтелгән күрсәткечләр Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә бер үк үлчәмдәге шрифт белән рәсмиләштерелә.
3.6. Милек хокукларында йорт биләмәләре булган гражданнарга йорт яны территорияләрендә нинди дә булса материалларны кушу һәм саклау, йорт биләмәләре чикләрендә киртәләр кую, чүп-чар ташлау, шлак ташлау, йорт биләмәсе территориясенә сыек көнкүреш калдыкларын урнаштыру, махсус транспорт һәм җыештыру техникасына үтеп керүне кыенлаштыра торган яисә тоткарлый торган киртәләр территориясендә киртәләр кую тыела. Шәхси торак йортларны төзү чорында йорт яны территориясендә, шул исәптән урамда, авыл җирлеге башкарма комитетының язмача рөхсәте булган очракта, төзелеш материалларын вакытлыча саклау рөхсәт ителергә мөмкин.
3.7. Урамнарны пычратуны булдырмый торган грунт, чүп-чар, сыпучик һәм сыек материаллар, җиңел тара, яфраклар ташу тыела.
3.8. Тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар һәм башка корылмалар урнаштыру тыела.
3.9. Юл йөрү, үтү юлларын каплау, кар һәм боз җәю тыела.
3.10. Газон, елга, күл ярларында, тротуарларда, паркларда һәм башка максатлар өчен күрелмәгән урыннарда транспорт чаралары юу тыела.
3.11. Яшел утыртмаларның зарарлануы һәм аларны юкка чыгару, шулай ук аларны тоту кагыйдәләрен бозу тыела.
3.12. Урамнарда, мәйданнарда һәм башка җәмәгать урыннарында сортларга аеру тыела.
3.13. Калдыкларны тиешле урыннарга чыгару тыела.
3.14. Сыек калдыклар корылмалардан һәм шәхси сектордан аларның заявкалары буенча вакытында махсус автотранспорт белән чыгарыла.
3.15. Йорт биләмәсе булган территориядә разкомплектланган (төзек булмаган) транспорт чарасын саклау тыела.

4. Авыл җирлеге
торак пунктлар территорияләрен җыештыруны оештыру

4.1. Торак пунктлар территорияләрен чистарту һәм җыештыру системасы көнкүреш калдыкларын һәм чүп-чарны җыю һәм утильләштерүне күздә тотарга тиеш.

4.2. Төзекләндерү, объектларны чиста тоту һәм санитария тәртибен саклау өчен җаваплы түбәндәгеләр:

а) предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләрендә - предприятиеләр, оешмалар, уку йортлары җитәкчеләре;

б) гражданнарның милек хокукында булган йорт биләмәләре территорияләрендә - торак йортлар хуҗалары;

в) авыл җирлегендә урамнарда, мәйданнарда, газлар һәм башка яшел зоналар территориясендә - җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе;

г) зират территориясендә һәм аларга якын участокларда - җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе;

д) төзелеш өчен бүлеп бирелмәгән һәм төзелеш җимерелгәннән соң бушаган территорияләрдә - җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе;

е) төзелешкә бирелгән территорияләрдә - әлеге җир кишәрлекләре бирелгән предприятиеләр, оешмалар җитәкчеләре, гражданнар;

ж) агып төшүче һәм дренаж торбаларының техник торышы өчен, сустокларны - җирлек башкарма комитеты җитәкчесе;

з) калдыкларны алып ташлаган, янәшәсендәге участокларның махсус урыннарын санитар карап тоткан өчен - җирлек башкарма комитеты җитәкчесе;

и) җирлек территорияләренең санитар торышын вәкаләтле дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары тикшереп тора.

5. Территорияләрне көзге - кышкы җыештыру

5.1. 15 октябрьдән 15 апрельгә кадәр көзге - чүп-чар җыюны һәм чыгаруны, кар чистартуны һәм себерүне, кар һәм боз атуны, тротуарларның һәм бозга каршы материалларның юл капларын эшкәртүне күздә тоткан кышкы җыештыру билгеләнә. Бу эшләр җәмәгать транспорты юлларын һәм җәяүлеләр йөрүен тәэмин итәрлек итеп башкарылырга тиеш.

5.2. Кар түбәләрен чистарту һәм карнизларда, түбәләрдә һәм су торбаларында наростоларны кисү системалы рәвештә, биналарның хуҗалары һәм арендаторлары, корылмаларның көче һәм акчалары белән, җәяүлеләр белән бәхетсезлек очракларын һәм һава челтәрләре, яктырткычлар һәм яшел утыртмаларның зарарлануларын булдырмау максатында башкарылырга тиеш. Түбәләрдән ташланган кар кичекмәстән чыгарылган булырга тиеш.

5.3. Урамнарны механикалаштырылган сибү бу максатлар өчен рөхсәт ителгән материаллар планлы тәртиптә кертелә.

5.4. Тротуарларны тоз белән күмү тыела.

5.5. Бозлык вакытында территория хуҗаларына тротуарлар, җәяүлеләр өчен ком сибәргә, аларны хәрәкәт өчен имин хәлдә тотуны тәэмин итәргә кирәк.

5.6. Яшел утыртмалар мәйданнарында кар пычранган бозны күчерү һәм җыю тыела.

5.7. Су объектларының су саклау зоналарында кар җыю тыела.

6. Язгы - җәйге чорда территорияләрне җыештыру

6.1. 16 апрельдән 14 октябрьгә кадәр чорда язгы - җәйге җыештыру, анда юл өслекләрен һәм тротуарларны себерү, җәмәгать транспорты тукталышларын җыештыру, чүп-чар һәм грунт төяү күздә тотыла.

6.2. Явым-төшем яумаган чорда урамнарны механикалаштырылган җыештыру, юешләмичә себереп чыгару тыела.

6.3. Юл кырыйлары эре габаритлы материалдан һәм башка чүп-чардан чистартылынган, ә юл буйлап үлән чабылган булырга тиеш.

7. Торак һәм торак булмаган биналарны һәм корылмаларны тоту кагыйдәләре һәм нормалары

7.1. Торак йортлар, социаль-мәдәни, коммуналь объектлар һәм төзекләндерү, авылларның тышкы бизәлешен төзү, реконструкцияләү, капиталь ремонтлау, шулай ук авыл җирлеге территориясендә биналар интерьерларын рәсмиләштерү гамәлдәге кануннар нигезендә башкарылырга тиеш.

7.2. Күчемсез мөлкәт объектларыннан файдаланучы һәм (яисә) биләүче предприятиеләр, оешмалар, гражданнар, шул исәптән шәхси милек хокукында, аларны техник эксплуатацияләүнең билгеләнгән кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә эксплуатацияләргә, тышкы төзекләндерүнең барлык төрләренең торышын һәм урнаштыруын күзәтергә тиеш.

7.3.төзелеш материалларын, продукцияне, шул исәптән авыл хуҗалыгы (печән, салам, тирес һ.б.) складлау һәм саклау, гомуми файдаланудагы территориядә, шул исәптән йорт янындагы территориядән читтә, чимал, җайланмалар, чүп-чар җыю тыела.

7.4. Төзелеш, ремонт-төзелеш һәм торгызу эшләрен башкарганда төзелеш, башка оешмалар төзелеш материаллары, грунт һәм төзелеш чүп-чарын тулысынча тәмамлап, бер көнлек эш процессында җыярга тиеш.

7.5. Торак һәм иҗтимагый биналарны, шулай ук мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә барлыкка килгән керемнәр төзелеш оешмалары транспорты тарафыннан куркыныч калдыклар белән эш итүгә лицензиясе булган яисә әлеге эшчәнлек төренә лицензиясе булган оешма белән килешү төзелә.
Йорт биләмәләреннән чыгарыла торган төзелеш чүп-чарын һәм грунтын, моның өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш, нинди дә булса урыннарда, ягъни каты көнкүреш калдыклары мәйданчыкларын бушату тыела.

7.6. Төзү тәмамланган объектлар бары тик төзекләндерү эшләре тулысынча тәмамланганнан соң гына кабул ителә, «Төзелеш эшләре тәмамланган объектларны файдалануга кертү» СНиП 03.01.04-87 нигезендә проект белән каралган эшләр тәмамланганнан соң гына кабул ителә.

8. Санитария көнен оештыру һәм уздыру

8.1. Авыл җирлеге территориясен һәр җирдә вакытлы җыештыру өчен бердәм санитария көннәре билгеләнә.

8.2. Предприятиеләр, оешмалар, уку йортлары җитәкчеләренә, сәүдә, мәдәни - көнкүреш предприятиеләре җитәкчеләренә һәм яшәү урыны буенча халыкка бу көнне тәкъдим ителә:
а) үз территорияләрендә җыелган барлык чүп-чарны каты көнкүреш калдыклары полигонына мәҗбүри чыгарып, җентекләп җыештырырга;
б) чистартырга, кирәк булганда - коймаларны һәм коймаларны, биналарның цокольен, витриналарны, тәрәзәләрне һәм парад ишекләрен буярга.

9. Яктылыкның кече архитектура формаларын, вывескаларын, яктылык рекламаларын төзү, урнаштыру һәм карап тоту

9.1. Киосклар, палаткалар, сезонлы базарлар, коймалар, газ киртәләре, стендлар, афишалар һәм белдерүләр, ут рекламалары, урам яктырту фонарьлары, баганалар төзү һәм урнаштыру гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

9.2. Сәүдә киосклары, павильоннар, гаражлар һәм башка хуҗалык-көнкүреш объектларын үз белдеге белән урнаштыру, шулай ук аларны җимерү яки күчерү турындагы таләпләрне үтәмәү тыела.

9.3.кибетләр, киосклар, палаткалар, вак сату павильоннары янында тара һәм товар запасларын җыю тыела.

9.4.Сәүдә билгеләнмәгән урыннарда тыела.

9.5.Яшелчә, җиләк-җимеш, терлекчелек продуктлары, урамнарда, мәйданнарда һәм бу максатларга билгеләнмәгән башка урыннарда гражданнарга яшелчәләр, җиләк-җимеш, терлекчелек продуктлары, көнбагыш һәм башка предметлар белән сату тыела.

9.6. Урам сәүдәсе, шул исәптән сезонлы сәүдә, санитария хезмәте органнары белән килештерелгән очракта, махсус билгеләнгән урыннарда рөхсәт ителә.

9.7. Сезонлы сәүдә тәмамланганнан соң урамнарда, мәйданнарда һәм башка урыннарда күчмә арбалар, лоткалар, сәүдәдән соң җыештырылмаган башка сәүдә җиһазлары һәм территориясен калдыру тыела.

9.8. Урамнарны төзек булмаган хәлдә яктырту тыела.

9.9. Реклама конструкцияләре һәм тышкы мәгълүмат чаралары билгеләнгән урыннарда урнашырга һәм тиешле хәлдә булырга тиеш.

10. Яшел утыртмаларны яшелләндерүгә һәм карап тотуга таләпләр

10.1. Барлык яшел үсентеләрне кагылгысыз яшел фондлар тәшкил итә. Яшел утыртмаларны тоту гамәлдәге законнар һәм авыл җирлегенең норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

10.2. Яшел утыртмаларны саклау өчен җаваплылык, гамәлдәге кагыйдәләр нигезендә дөрес һәм заманча тәрбияләү, предприятиеләр, оешмалар, гражданнар алып килә.

10.3. Яшел утыртмаларның, сулыкларның сакланышын тәэмин итү өчен аларны пычрату рөхсәт ителми. Төзелеш эшләре вакытында яшел утыртмалар зонасында төзелешне оештыру проекты таләпләре үтәлергә тиеш.

10.4. Агачларны һәм куакларны, шул исәптән корыган һәм чирләрне күчереп утырту яки кисү Башкарма комитетның рөхсәтеннән башка рөхсәт ителми. Предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук гражданнар китергән яшел утыртмаларга зыян гражданнар, вазыйфаи затлар һәм тиешле предприятиеләрнең хезмәткәрләре тарафыннан гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә түләнергә тиеш.

10.5. Яшелләндерелгән территорияләрдә түбәндәгеләр тыела:
- теләсә нинди материалны берләштерү;
- үсемлек грунты сыйфатында чиста торф кулланырга;
- бакча-парк юлларын чистартып бетерүдән алынган чиста кардан тыш, чүп-чар, кар һәм халык чүп-чар өемнәре корырга;
- агачларның һәм куакларның сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрмичә, агачлар утыртмалары биләгән участокларга карны түбәдән ташларга;
- тротуарларны химик препаратлар белән сибәргә, аларга йөрү юллары һәм куллануга рөхсәт ителмәгән башка өслекләр җибәрергә;
- йөрергә, утырырга һәм газоннарда ятарга (болыннардан тыш), уеннар оештырырга;
- учак ягарга һәм янгынга каршы сак кагыйдәләрен бозарга;
-җирле үзидарә органнары белән билгеләнгән тәртиптә килешмичә генә инженерлык коммуникацияләрен салу өчен ачыклыклар үткәрергә;;
- транспорт чараларын торак пунктлар чикләрендә яшелләндерелгән территорияләрдә (газоннарны, чәчәклекләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләрне дә кертеп), балалар һәм спорт мәйданчыкларында, хайваннарны йөртү өчен мәйданчыкларда, шулай ук йорт яны территориясендә урнашкан хуҗалык мәйданчыкларында урнаштыру.

Искәрмә. Әлеге абзацның нигезләмәләре гражданнарның иминлеген тәэмин итүгә яисә халыкның тормышын тәэмин итү объектларының эшләвенә, оборона чараларын (шул исәптән гражданнар оборонасы һәм мобилизация чараларын) үтәүгә, дәүләт иминлеген һәм иминлеген тәэмин итүгә, җәмәгать тәртибен һәм җәмәгать куркынычсызлыгын саклауга, гражданнарны коткаруга, аларның тормышы яисә сәламәтлеге белән янауларны юкка чыгаруга бәйле кичектергесез эшләр башкаруга, оборона чараларын (шул исәптән гражданнар оборонасы һәм мобилизация чараларын) үтәүгә, дәүләт иминлеген һәм иминлеген тәэмин итүгә, җәмәгать тәртибен һәм җәмәгать куркынычсызлыгын саклауга, гражданнарны коткаруга, аларның тормышына яисә сәламәтлегенә янауны тәэмин итүгә юнәлдерелгән юридик затларның һәм гражданнарның гамәлләренә кагылмый.».

Транспорт чараларының һәр тукталышында, шул исәптән социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары (торак, иҗтимагый һәм җитештерү биналары, төзелмәләр һәм корылмалары, шул исәптән физкультура-спорт оешмалары, мәдәният оешмалары һәм башка оешмалар урнашкан), ял итү урыннары янында, бушлай машина кую урыны (бер урыннан ким түгел) I, II төркем инвалидлар белән идарә ителә торган транспорт чараларының, шулай ук III төркем инвалидлары тарафыннан Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бушлай парковкасы өчен кимендә 10 процент урын (бер урын) һәм мондый инвалидларны һәм (яисә) инвалид балаларны йөртә торган транспорт чаралары бүлеп бирелә. Күрсәтелгән транспорт чараларында "Инвалид" тану билгесе билгеләнергә тиеш. "Инвалид" тану билгесен индивидуаль файдалану өчен бирү тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан бирелгән вәкаләткә ия башкарма хакимият федераль органы тарафыннан билгеләнә. Билгеләнгән урыннарны машина кую өчен башка транспорт чаралары биләргә тиеш түгел.

12. Авыл җирлеге территориясендә сулыкларны, зиратларны тоту

12.1. Сулыкларны тоту территорияләр хуҗалары һәм баланс тотучылар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12.2. Сулыклар тыела:

- чүпләргә, пычратырга яисә буалар уздырырга;
-агынты сулар, сәнәгать калдыклары, башка ташландыклар белән пычратырга;

12.3. Сулыклар территориясендә түбәндәгеләр тыела:

- автотранспортны юу;
- терлекләр көтүе үткәрергә;
- хайваннарны юарга;
-кер юарга.

12.4. Зиратлар һәм күмү корылмалары территориясендә яшел утыртмалар зонасы, автотранспорт өчен стоянка, чүп җыю өчен чүп савытлары, чүп-чар җыю өчен мәйданчыклар каралган.

Территорияне металл ватык, төзелеш һәм көнкүреш калдыклары һәм башка материаллар белән пычрату һәм чүпләү тыела. габаритсыз калдыкларны махсус мәйданчыкларда сакларга тиеш.

13. Юлларны тоту

13.1.Юллар территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;
2) тротуарлардан (җәяүлеләр зоналары, сукмаклар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп-чардан, кар һәм боздан җыештыру;
3) юл өслекләрен юу һәм сиптерү;
4) газонарны һәм яшел утыртмаларны карау;
5) җәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту терәкләрен һәм контакт челтәрен ремонтлау;
6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;
7) ясалма юл корылмалары составына керә торган смотр һәм яңгыр сулары коеларын, тау канауларын һәм ачык лотокларны төзекләндерү, ремонтлау һәм чистарту;
8) коймаларны, турникетларны, кече архитектура формаларын ремонтлау, ремонтлау һәм ел саен буяу.

13.2.Юл капланмаларын саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- сөйрәп йөк ташу;
- рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыклар, торбалар, кирпеч төяү-бушату эшләрен башкарганда һәм аларны төзегәндә;
- юл өлешендә һәм тротуарларда төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ыргыту һәм (яисә) берләштерү.

13.3.Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына карата таләпләр:

- Җәяүлеләр өчен җәяүлеләр йөри торган металл киртәләрнең һәм тротуар баганаларының сезонлы япмасы кышкы сезон тәмамлангач, төзекләндерү айлыгы үткәрелү чорында ел саен ясала. Каплама алдыннан ремонтланган, пычрактан чистартылган, юылган һәм пычранган булырга тиеш;
- барлык юл билгесе заказчы тарафыннан билгеләнгән срокларда һәм чиратлылык тәртибендә юл билгеләре ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;
- юлларның юл билгеләре таләп итеңә торган төсләр һәм яктылык-техника характеристикаларын, эләктерү коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында мәйдан буенча сакланышын тәэмин итәргә тиеш;
- юл билгеләрен беркетү конструкцияләре һәм системалары күз күреме шартларына һәм монтаж мөмкинлекләренә карап сайлана;
- Юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.
Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгын китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;
- визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, җирлекнең планлаштырылган-структур элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәт юнәлеше күрсәтелү өчен билгеләнә;
- Юл күрсәткечләре һәм башка күрсәткечләр Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә башкарыла.

14. Җир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын салу, яңадан урнаштыру эшләрен җитештерү

14.1. Җир асты, инженерлык коммуникацияләрен төзү, реконструкцияләү яисә капиталь ремонтлау гамәлдәге законнар нигезендә эшләнгән техник документация һәм эшләрне җитештерүгә рөхсәт (ордер) булганда башкарылырга мөмкин.

14.2. Срогы чыккан рөхсәт (ордер) буенча эшләр тыела.

14.3. Предприятие җитәкчеләре, үзләре белән рөхсәт (ордер) һәм эшләр җитештерү проекты булган килеш, эшләрне җитештерү урынында булырга тиешле эшләрне башкару өчен җаваплы затлар боерыгы белән билгеләргә тиеш.

14.4. Җир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын төзегәндә һәм яңадан урнаштырганда, әлеге предприятиеләргә һәм оешмаларга эшләр башкару өчен рөхсәт (ордер) яисә эшләр башкару кагыйдәләрен үтәмәгән очракта, эшләр башкару өчен кичекмәстән туктатыла.

14.5. Һәлакәтләр вакытында эксплуатацияләүче оешма аның сәбәпләрен һәм нәтиҗәләрен кичекмәстән бетерергә тиеш.

14.6. Рөхсәтне (ордерны) рәсмиләштермичә аварияләрдә җир эшләрен җитештерү, тиешле хезмәтләргә мәҗбүри хәбәр итеп, өч көн эчендә рөхсәт итеңә. Эшләрне өч көн эчендә тәмамлау мөмкин булмаган очракта, эксплуатацияләүче оешма тарафыннан билгеләнгән тәртиптә рөхсәт рәсмиләштерелә. Рөхсәттә (ордерда) билгеләнгән срокларны үтәмәгәндә, шулай ук предприятиене рәсмиләштермәгәндә билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

14.7. Яклар эшләрен җитештергәндә: җәяүлеләрнең һәм транспортның хәрәкәте иминлеге, йорт биләмәләре, предприятиеләр, оешмалар ишек алдына чыгу җайланмалары, шулай ук торак, хезмәт, уку, балалар һәм башка биналарга якын килү тәэмин ителергә тиеш.

14.8. Җимерелү урыны оешма исеме, телефон номеры һәм эш җитештерүченең фамилиясе күрсәтелгән үрнәк киртә белән чикләнергә тиеш. Юлны ябуны таләп итә торган җир эшләрен җитештергәндә, дәүләт автоинспекциясе тарафыннан расланган схемалар буенча юл билгеләре билгеләнә. Караңгы төшкәч, казылган урыннар яктыртыла.

14.9. Юлның бөтен киңлегенә, тротуарга, газонга һәм туфракның уңдырышлы катламына асфальт түшәлешен каплау эшләре башкарыла. Шушы ук оешма торгызу эшләреннән соң грунтны, материалларны һәм конструкцияләрне, төзелеш чүп-чарын, коймаларны җыештырырга тиеш.

Юл өслеген һәм яшел утыртмаларны үз көчләре белән торгызу эшләрен башкару мөмкинлеге булмаган оешмалар. Махсуслаштырылган оешмалар белән килешүләр төзергә тиеш. Шартнамә төзү эшне башкаручы оешмадан төзекләндерү элементларын торгызу өчен җаваплылыкны төшерми.

14.10. Оешмалар җитәкчеләре, башка вазыйфаи затлар юлларның һәм тротуарларның, яшел утыртмаларның, газларның, төзекләндерү элементларының эшләрен сыйфатсыз башкарган һәм өслекләрен торгызган өчен җаваплы.

15. Муниципаль берәмлек территориясен яктырту

15.1. Урамнар, юллар, мәйданнар, яр буйлары, күперләр, бульварлар һәм җәяүлеләр аллеялары, иҗтимагый һәм рекреацион территорияләр, торак кварталлар, микрорайоннар, торак йортлар территорияләре, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, шулай ук керү юллары, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, торак пунктлар турында мәгълүмат элементлары муниципаль берәмлек администрациясе раслаган расписание буенча тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

Әлеге объектларны яктырту бурычы аларның милекчеләренә яисә вәкаләтле затлар милекчесенә йөкләнә.

15.2. Муниципаль берәмлек территориясен яктырту билгеләнгән тәртиптә үзләренә бирелгән җир кишәрлекләренең милекчеләре булып торучы физик һәм юридик затлар белән шартнамәләр буенча энергия белән тәэмин итүче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

15.3. Урамнарны тышкы яктырту челтәрләрен төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капиталь ремонтлау муниципаль берәмлек администрациясе белән килешүләр буенча махсуслаштырылган оешмаларга гамәлгә ашырыла.

16. Территорияне бизәү

16.1. Муниципаль берәмлек территориясен бизәү дәүләт һәм авыл бәйрәмнәрен уздыру чорына муниципаль берәмлек администрациясе карары буенча, истәлекле вакыйгаларга бәйле чаралар башкарырга тиеш.

Биналарны, корылмаларны бизәү аларның хуҗалары тарафыннан муниципаль берәмлек территориясен бәйрәм бизәү концепциясе кысаларында гамәлгә ашырыла.

16.2. Гомумшәһәр (авыл) тантаналы һәм бәйрәм чараларын үткәрүгә бәйле эшләр оешмалар тарафыннан үз акчалары, шулай ук муниципаль берәмлек администрациясе белән шартнамәләр нигезендә шушы максатларга муниципаль берәмлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла.

16.3. Бәйрәм бизәлешенә милли флаглар, лозунглар, гирлянда, панно элү, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, киосклар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе җайланмасы керә.

16.4. Бәйрәм бизәлеше концепциясе муниципаль берәмлек администрациясе тарафыннан раслана торган бәйрәм бизәлеше объектларын һәм элементларын урнаштыру һәм чаралар программасы белән билгеләнә.

16.5. Бәйрәм бизәлеше элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салуның техник чаралары күренешен төшерергә, зыян салырга һәм начарайтырга киңәш ителми.

17. Норм һәм кагыйдәләр таләпләренең үтәлешен тикшереп тору

17.1.Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән җирлек территориясен төзекләндерү таләпләрен үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

17.2. Әлеге Кагыйдәләрне бозу Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (Административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе кодексы нигезендә җаваплы булган Россия Федерациясенең федераль законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләр нигезләмәләреннән тыш) җаваплылыкка китерә.

17.3.Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка җәлеп итү әлеге таләпләрне үтәүдән һәм кертелгән хокук бозуларны бетерүдән затны азат итми.